

<https://doi.org/10.18485/analiff.2023.35.2.1>

7.01:929 Петровић С.

14:929 Петровић С.

Живот и дело проф. др Сретена Петровића 03. 02. 1940 – 03. 07. 2022.

Милијана П. Ђорђевић*

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Семинар за друштвене науке

 <https://orcid.org/0009-0000-5178-1546>

Др Сретен Петровић, српски филозоф, културолог и научник, рођен је у Сврљигу 3. фебруара 1940. године у Краљевини Југославији. Добио је име по великом хришћанском празнику, који је данас и државотворни српски празник – Срећењу. Студије филозофије завршио је на Филозофском факултету у Београду 1964. године са одличним успехом. Исте године је уписао постдипломске студије на Групи за филозофију, смер Естетика. Педагошки рад је почео у III београдској гимназији на предмету Филозофија. Естетички смер на последипломским студијама завршио је 1966. године одбранивши магистарски рад под насловом *Положај естетике у филозофији немачког класичног идеализма*. После одслужења војног рока од 1967. до 1969. године ради у аналитичком одељењу ЦК СК Србије за питања културе и уметности.

Од септембра 1969. године ради на нашем факултету, најпре у својству асистента, а затим, од 1972. године, у својству доцента, пошто је 1971. одбранио докторску дисертацију под насловом *Шелингово место у естетици немачког класичног идеализма* на Филозофском факултету у Сарајеву на Катедри за филозофију. Изабран је у звање ванредног професора за предмет Социологија културе и уметности 1976. године, а 1981. године је реизабран.

У периоду од 1971. до 1981. године као гостујући професор предавао је на више факултета бивше Југославије. Тако је држао предмет Увод у социологију уметности на Факултету за социологију, политичке науке и новинарство Универзитета у Љубљани од 1975. до 1980. По позиву је одржао и један циклус предавања из социологије уметности студентима филозофије на Филозофском факултету у Сарајеву (1979). Као професор по позиву држао је наставу из Естетике

<https://anali.fil.bg.ac.rs>

* Филолошки факултет
Семинар за друштвене науке
Студентски трг 3
11000 Београд, Србија
milijana.djordjevic@fil.bg.ac.rs

и Социологије уметности на Филозофском факултету у Нишу од 1971. до 1981, затим на Филозофском факултету у Београду, као и на Факултету драмских уметности у Београду, где је од 1985. до 1988. године предавао Естетику.

Као стипендиста Републичке заједнице за научни рад, Петровић је боравио у Немачкој Демократској Републици у летњем семестру (за време распуста), радећи у библиотеци Deutsche Bucherei у Лајпцигу на припреми универзитетског уџбеника *Социологија уметности*. Од 1. октобра до 31. децембра 1979. налазио се на студијском боравку у Савезној Републици Немачкој, на Универзитету у Бохуму, посебно радећи у Хегеловом архиву.

Изабран је за редовног професора 1982. године, за предмет Социологија културе и уметности. На нашем факултету радио је до одласка у пензију 2007. године.

Проф. Сретен Петровић превасходно био усмерен на филозофију уметности, али и не етнологију, културологију, реторику и студије митологије, оставивши значајно завештање у свим тим областима.

Стручна активност др Сретена Петровића

Био је члан AICA, *Association internationale des critiques d'art*, и члан Српског филозофског друштва Србије, један од оснивача Естетичког друштва Србије и његов дугогодишњи активни члан. Својим залагањем значајно је допринео раду друштва, као и његовом профилисању у стручној литератури. Затим, био је и главни и одговорни уредник часописа *Етнокултуролошки зборник* (1995–2016), члан редакције часописа *Гледишта* и *Књижевност*, члан редакције *Речника ликовних појмова ликовних уметности и архитектуре* при САНУ. Био је председник управног одбора Етно-културолошке радионице, основане 1994. године у његовом родном граду – Сврљигу.

За свој научни рад добио је више награда и признања, поред осталих и награду „Веселин Маслеша“ у Сарајеву 1989. за књигу *Уметност и симболичке форме*, награду Савеза југословенских издавача 1989. године за књигу *Боја и савремено српско сликарство*, награду „Лаза Костић“ у Новом Саду 1997. године за књигу *Митологија Срба*, награду Савеза југословенских издавача 2000. године за књигу *Српска митологија* у пет томова.

Једно од најзначајнијих дела које је оставио за собом јесте књига *Културологија*.

Проф. Сретен Петровић објавио је 35 ауторских књига из области естетике, реторике, социологије уметности, антропологије, културологије и културне антропологије и око 500 приређивачко-уредничких публикација, научних и стручних радова у часописима, зборницима и годишњацима. О његовим делима објављено је у штампаним и електронским медијима преко 200 текстова.

Целокупно његово стваралаштво можемо поделити на две области, које се односе на:

1. филозофију, социологију и психологију уметности;
2. антропологију, културологију и митологију.

Дела

Филозофија, социологија и психологија уметности

1. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Увод у античку реторику*, Градина, Ниш, 1971.
2. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Естетика и идеологија: увод у метаестетику*, Вук Караџић, Београд, 1972.
3. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Негативна естетика: Шелингово место у естетици немачког идеализма* (докторска дисертација), Градина, Ниш, 1972.
4. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Естетика и социологија: увод у савремену социологију уметности*, Председништво Конференције ССОЈ, Београд, 1975.
5. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Реторика: теоријско и историјско разматрање*, Градина, Ниш, 1975.
6. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Савремена социологија уметности: естетика и социологија*. II измењено и допуњено издање, Привредни преглед, Београд, 1979. Додатак: Речник појмова, стр. 321–347.
7. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Марксистичка естетика: критика естетичког ума*, БИГЗ, Београд, 1979.
8. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Марксистичка критика естетике: прилог Марксовој онтологији стварања*, Просвета, Београд, 1982.
9. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Метафизика и психологија слике*, Градина, Ниш, 1985.
10. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Уметност и симболичке форме*, Веселин Маслеша, Сарајево, 1989.
11. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Боја и савремено српско сликарство: ка феноменологији слике*, Научна књига, Београд, Просвета, Ниш, 1989.
12. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Естетика*, Чип штампа, Београд, 1994.
13. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Кич као судбина*, Матица српска, Нови Сад, 1997.
14. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Деконструкција естетике: увод у антологију стваралачког чина*, Књижевна задруга, Бања Лука, 2006.
15. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Реторика: историја, теорија, пракса*, Народна књига – Алфа, Београд, 2007.
16. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *За аутономију уметности*, Службени гласник, Београд, 2010.
17. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Естетика у доба антиуметности*, Дерета, Београд, 2016.
18. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Естетика и доживљај: љубитељу уметности и лепоте*, Дерета, Београд, 2019.

Антропологија, културологија и митологија

19. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Култура и уметност*, Просвета, Ниш, 1991.
20. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Митологија, магија и обичаји*, Просвета, Ниш, Народни универзитет, Сврљиг, 1992.

21. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Увод у културу Срба*, Просвета, Ниш, 1994.
22. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Митологија Срба*, Просвета, Ниш, 1997.
23. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Митологија раскрића*, Просвета, Ниш, 2000.
24. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Митологија, култура, цивилизација*, Чигоја штампа, Салус, Београд, 1995.
25. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Систем српске митологије*, Просвета, Ниш, 2000.
26. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Српска митологија у веровању, обичајима и ритуалу*, Народна књига – Алфа, Београд, 2004.
27. ПЕТРОВИЋ, Сретен, *Успон Сврљига између два светска рата: 1919–1941*, Етно-културолошка радионица, Сврљиг, 2006.

Пре избора у звање редовног професора 1982. године Сретен Петровић је написао и предговоре за књиге и зборнике:

1. „Лукач и Хајдегер“. Предговор књизи, Лисјен Голдман, *Лукач и Хајдегер: посмртни фрагменти*, БИГЗ, Београд, 1976, стр. 7–30.
2. „Феноменолошка естетика Ђерђа Лукача“. Предговор књизи: Ђерђ Лукач, *Хајделбершка естетика*, Младост, Београд, 1977, стр. VII–XLIII.
3. „Филм и идеологија. Домашаји марксистичке теорије филма у Француској“. Предговор зборнику Теорије левице, *Филмске светске*, XIV, 1–2.
4. „Марксистичка мисао о књижевности“. Предговор зборнику Марксизам и књижевност (том I и II), Просвета, Београд, приређивач Сретен Петровић, који часопис *Књижевност* објављује у 3 наставка. Објављен је I и II део, бр. 4–5, 1982, стр. 577–594. и бр. 6, 1982, стр. 848–863.

Професора Сретена Петровића упознала сам 1987. године, када сам засновала радни однос на Филолошком факултету. За мене, професор Сретен био је духовит, шармантан и забаван човек, што је показивао на нашим дружењима организованим на Семинару поводом прослава Нових година.

О професору Сретену Петровићу позитивно мишљење имали су и наши студенти. Навешћу речи бивше студенткиње Иване Матијевић, објављене у листу *Данас* од 07. 07. 2022. године, која каже:

Проф. Сретен Петровић био је духовит, забаван а строг, упућивао нас је у најфиније нијансе естетике, али и предмета који се по њему на Филолошком факултету препознавао – културологије. Кроз тај предмет, поред естетских система великих филозофа, он нас је учио обичајима, миту и религији у Срба оним претхришћанским као и томе како је покорица хришћанства покушала да прикрије пагански живописни и узбудљиви свет старословенског мита одржаног живог до дана данашњег на овом поднебљу, посебно у крајевима земље из које је сам проф. Петровић, потицао – са истока Србије. (Matijević, 2022)

У естетици, овај филозоф и научник "унеколико круто и конзервативно гледао је на све оно што излази из форми традиционалне (визуелне) уметности, што је можда у (постмодернистичка) времена опште поплаве кича и шунда и губљења границе између елитне, високе и популарне 'ниске' уметности и културе, и разумљиво" (Matijević, 2022).

Проф. Сретен Петровић је оставио траг на Филолошком факултету: осим у насловима који су остали иза њега, трајан је печат и на свима онима који су имали среће да слушају његове живе речи.

Дуго је био присутан у академској заједници и сарађивао са многим колегама. На вест о његовој смрти Драган Жунић, професор Универзитета у Нишу у пензији, у листу *Данас* од 07. 07. 2022. године рекао је: „Сретен Петровић је ненаметљиво, али постојано и утицајно, присутан у српској и широј филозофској, научној, уметничкој и, уопште културној јавности и академској заједници пуних шест деценија. О томе сведочи његово разгранато, али смисаоно повезано и систематично дело“.

Према речима проф. Драгана Жунића, проф. Сретен Петровић је „живео у складу са великим филозофским и цивилизацијским идејама и вредностима о којима је писао, у које је веровао, за које се залагао и на њима предано и истрајно радио – не без судара са политиком, идеологијом и окоштаним институцијама“ (Žunić, 2022).

Његов град, Сврљиг, неће га заборавити. У његову част сврљишки Центар за туризам, културу и спорт промениће име у „Центар за туризам, културу и спорт Сретен Петровић“, објавиле су у новембру 2022. године *Сврљишке новине*. Такође, на последњој седници СО Сврљиг, председник општине Сврљиг Мирослав Марковић предложио је одборницима и Скупштини да се у скоријем времену постави биста проф. др Сретена Петровића испред Центра за туризам, културу и спорт – који ускоро мења свој назив.

Литература

- Žunić, D. (2022). *Sreten Petrović – život posvećen stvaralaštvu i promišljanju stvaralaštva*. RTS: Radio Beograd 3. <https://www.rts.rs/lat/radio/radio-beograd-3/4879104/dragan-zunic-sreten-petrovic--zivot-posvecen-stvaralastvu-i-promisljanju-stvaralastva.html/>
- Matijević, I. (7. jul 2022). In memoriam Sreten Petrović (1940–2022): Estetika kao sudbina. *Danas*. <https://www.danas.rs/kultura/in-memoriam-sreten-petrovic-1940-2022-estetika-kao-sudbina/>